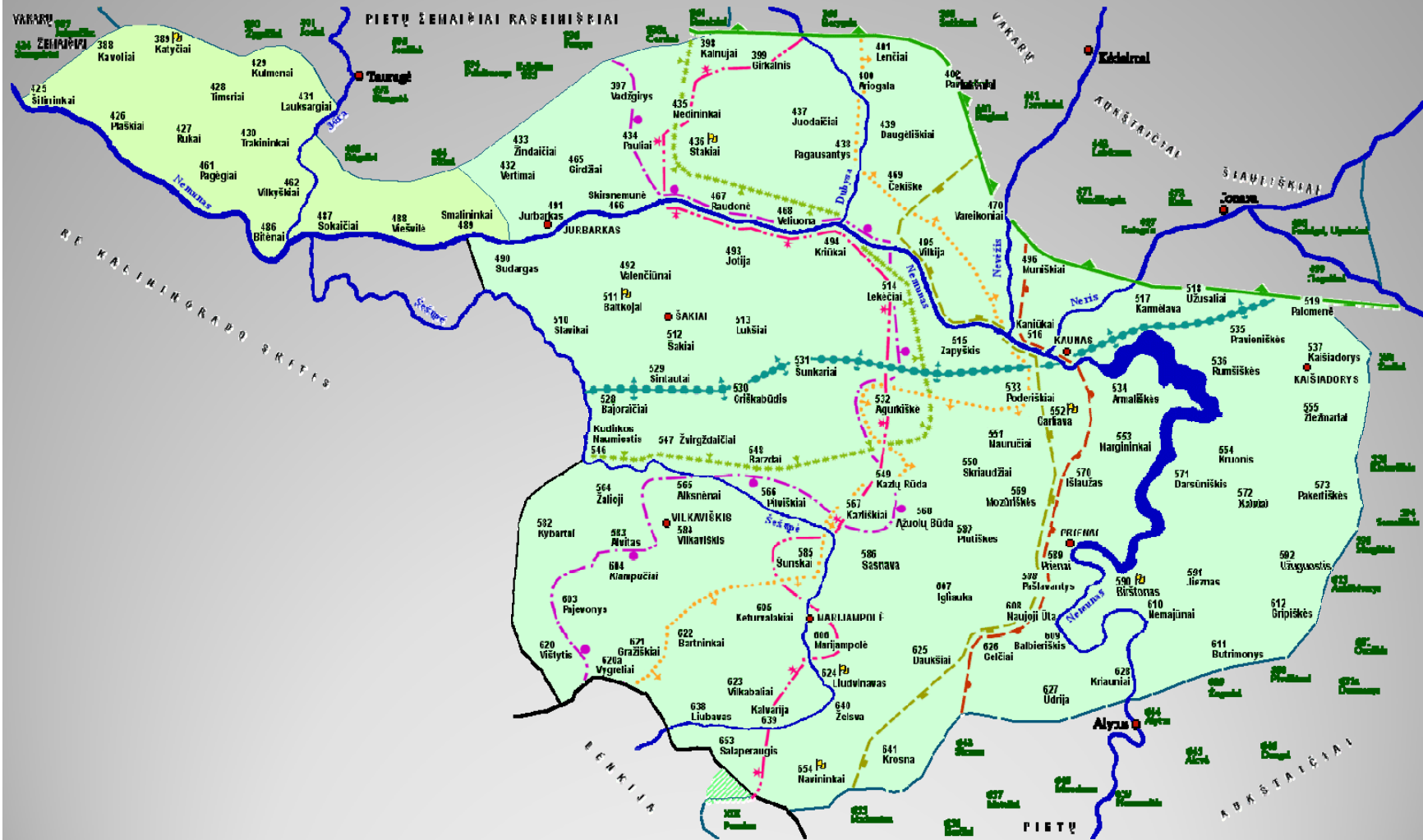
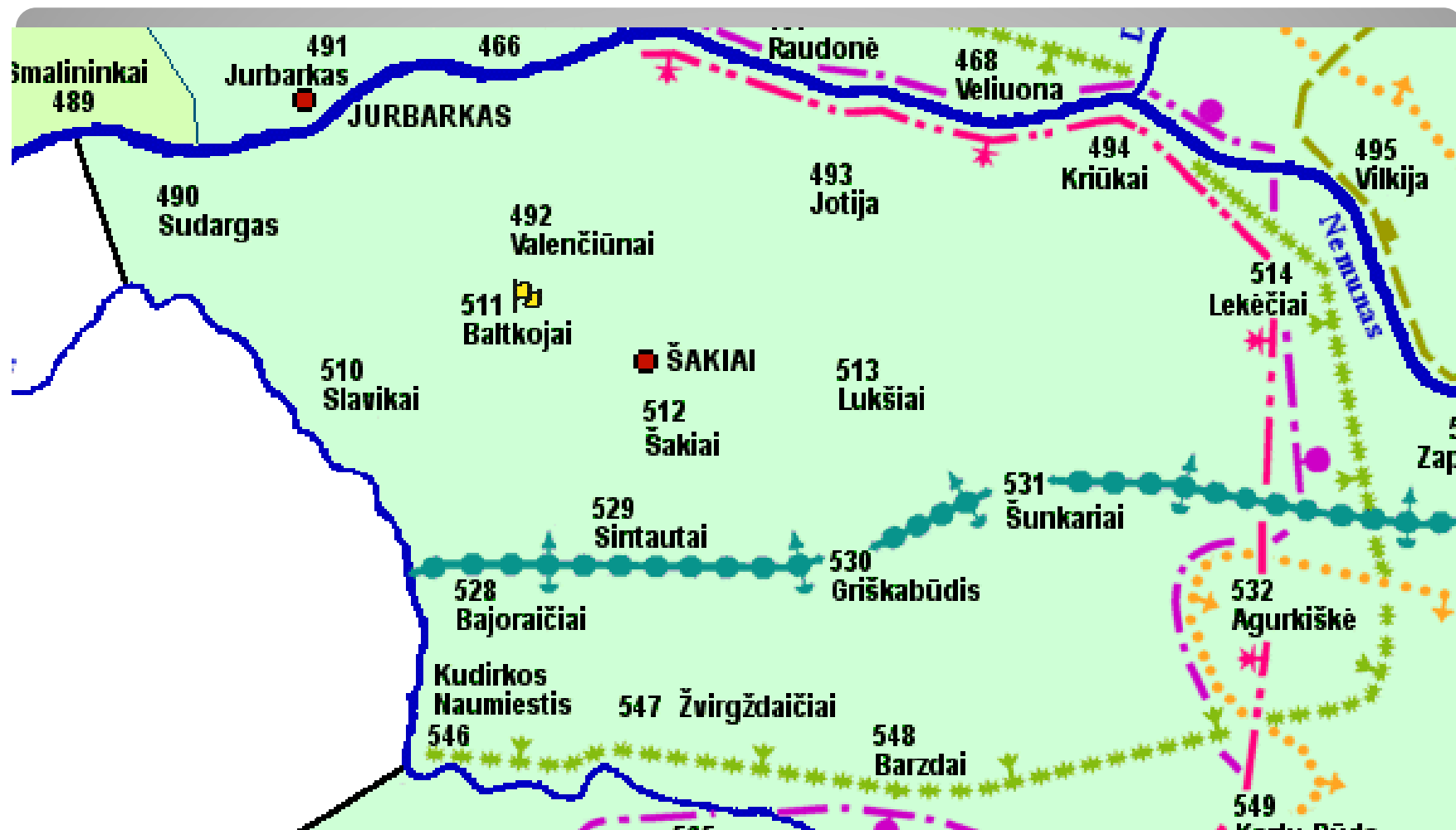

Šakių šnektas: kaita ir stabilumas

Vilnius
2013 12 05

Vakarų aukštaičiai kauniškiai

Šakių apylinkių šnektos: veliuoniškiai ir zanavykai

- *Veliuoniškių šnektos punktai*

- 490 Sudargas – gyvybingas
- 492 Valenčiūnai – nykstantis, keltinas į Gelgaudiškį
- 493 Jotija – sunykęs, keltinas į Plokščius
- 494 Kriūkai – gyvybingas
- 514 Lekėčiai – gyvybingas
- 513 Lukšiai – gyvybingas
- 512 Šakiai – gyvybingas
- 511 Baltkojai – sunykęs, keltinas į Gotlybiškius
- 510 Slavikai – gyvybingas
- 529 Sintautai – gyvybingas

Šakių šnektos LKA punktai ir jų likimas

- Zanavykų šnektos punktai

- 528 **Bajoraičiai** – sunykęs, keltinas į Panovius
- 546 Kudirkos Naumiestis – gyvybingas
- 547 Žvirgždaičiai – gyvybingas
- 530 Griškabūdis – gyvybingas
- 548 Barzdai – gyvybingas
- 531 **Šunkariai** – sunykęs, keltinas į Jankus

- Iš viso Šakių apylinkėse ištirta 16 punktų, iš jų 11 gyvybingų, 5 nykstantys arba sunykę.

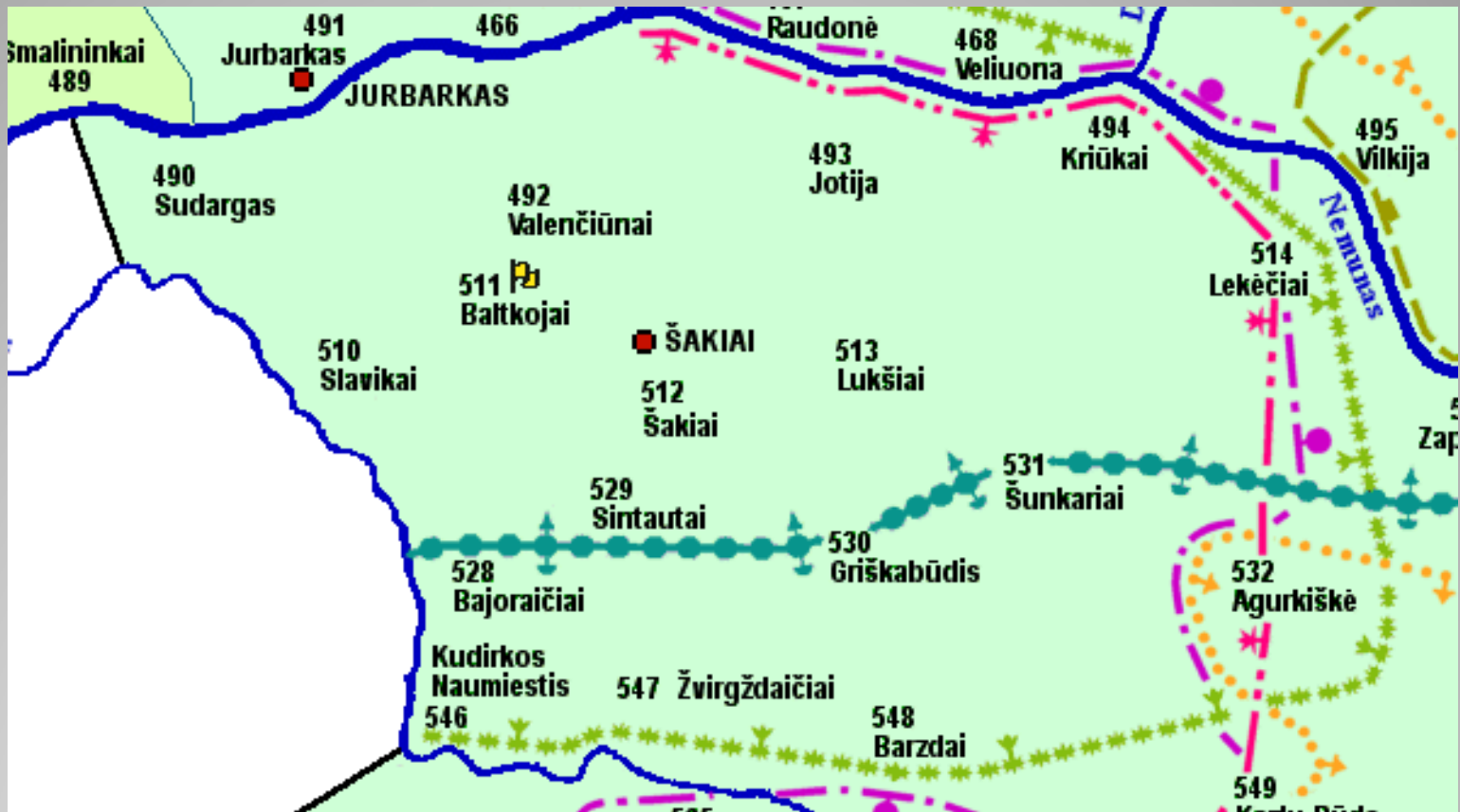
Šakių šnektos LKA punktai ir jų likimas

- 490 Sudargas – *suvalkiečiai, zanavykai, liocai*
- 492 Valenčiūnai-Gelgaudiškis – *suvalkiečiai, liocai*
- 493 Jotija-Plokščiai – *suvalkiečiai, liocai / liociai, zanavykai*
- 494 Kriūkai – *suvalkiečiai, zanavykai, liocai / liociai*
- 510 Slavikai – *zanavykai*
- 511 Baltkojai-Gotlybiškiai – *suvalkiečiai, zanavykai*
- 512 Šakiai – *zanavykai*
- 513 Lukšiai – *zanavykai*
- 514 Lekėčiai – *suvalkiečiai*
- 528 Bajoraičiai-Panoviai – *zanavykai*
- 529 Sintautai – *suvalkiečiai, zanavykai*
- 530 Griškabūdis – *suvalkiečiai, zanavykai*
- 531 Šunkariai-Jankai – *zanavykai, suvalkiečiai*
- 546 Kudirkos Naumiestis – *suvalkiečiai, zanavykai*
- 547 Žvirgždaičiai – *suvalkiečiai*
- 548 Barzdai – *suvalkiečiai*

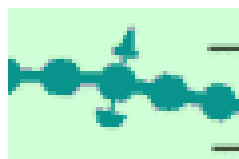
Tarminė savimonė punktuose

- Daugumos vyresniosios kartos pateikėjų nuomone, jų kalbėjimas nesiskiria nuo bendrinės kalbos. Skirtumą labiau suvokia tik jaunesnieji šnektos atstovai.
- Šakiečių suvalkietišką kalbėseną dažniausiai pastebi ir atpažįsta kitų šnektų atstovai.
- Suvalkiečių ar zanavykų tarmė laikoma prestižine, ja didžiuojamasi.
- Vyresnieji pateikėjai ta pačia kalbos atmaina (tarmiškai) bendrauja visose kalbinėse situacijose.
- Jaunesnieji pateikėjai viešosiose sferose vengia tarminių formų, leksikos vienetų, tačiau fonetinis kalbos sluoksnis nekeičiamas.
- Iš tarminių ypatybių dažniausiai pateikėjų minimas galūnių trumpinimas, saviti žodžiai, jaunesniųjų – kartais ir dviskaitos formos.

Šnektos savitumo suvokimas

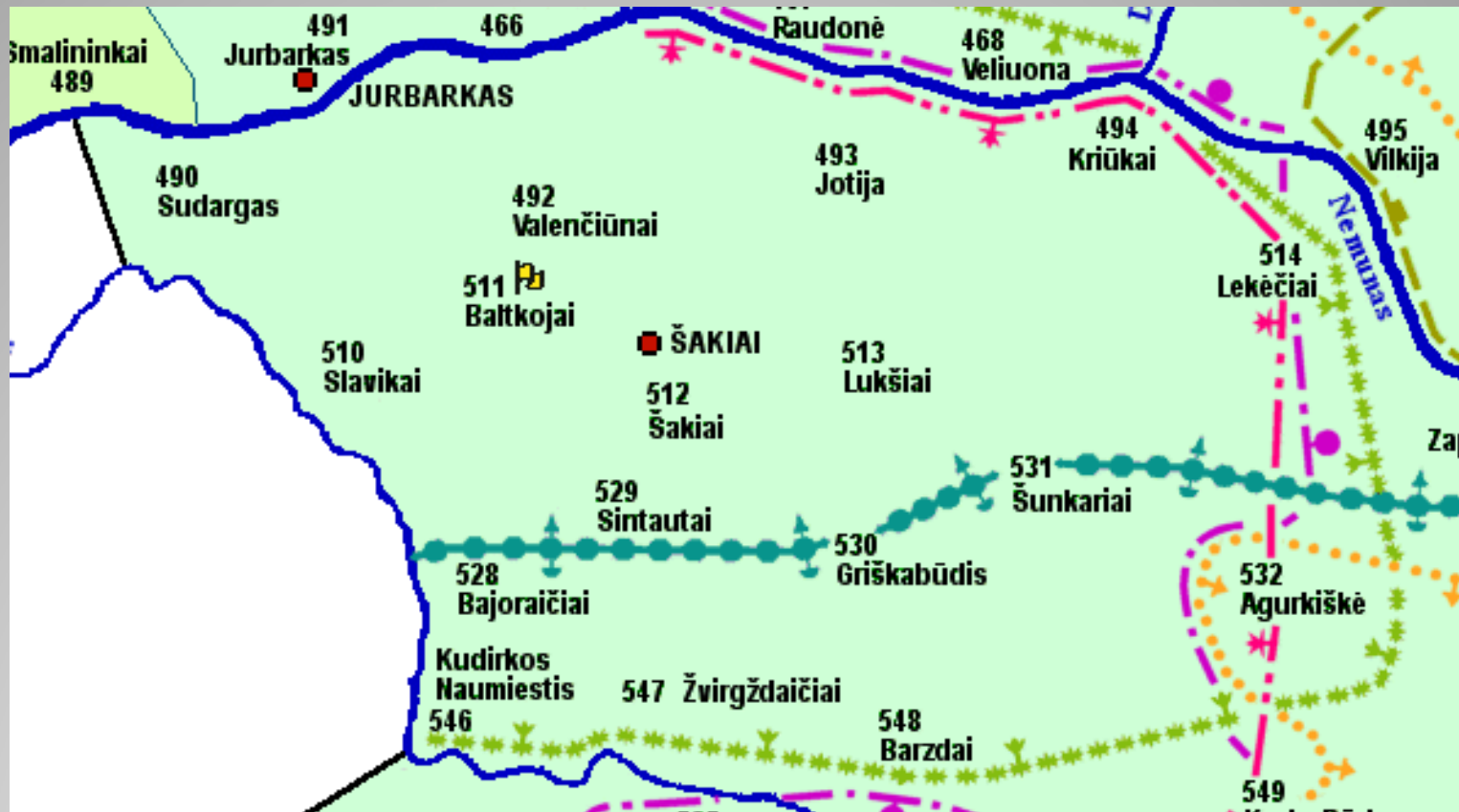
šiauriniai ir pietiniai kauniškiai. B.k. ilguosius nekirčiuotus galūnės *ė*, *o*, *ą*, *ę* atliepia (LKA, II, žemėl. Nr. 32, 38, 47, 49):

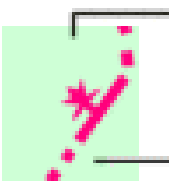

— trumpi [*i*] / rytinėje dalyje *ę*], [*u*], [*a*], [*e*]

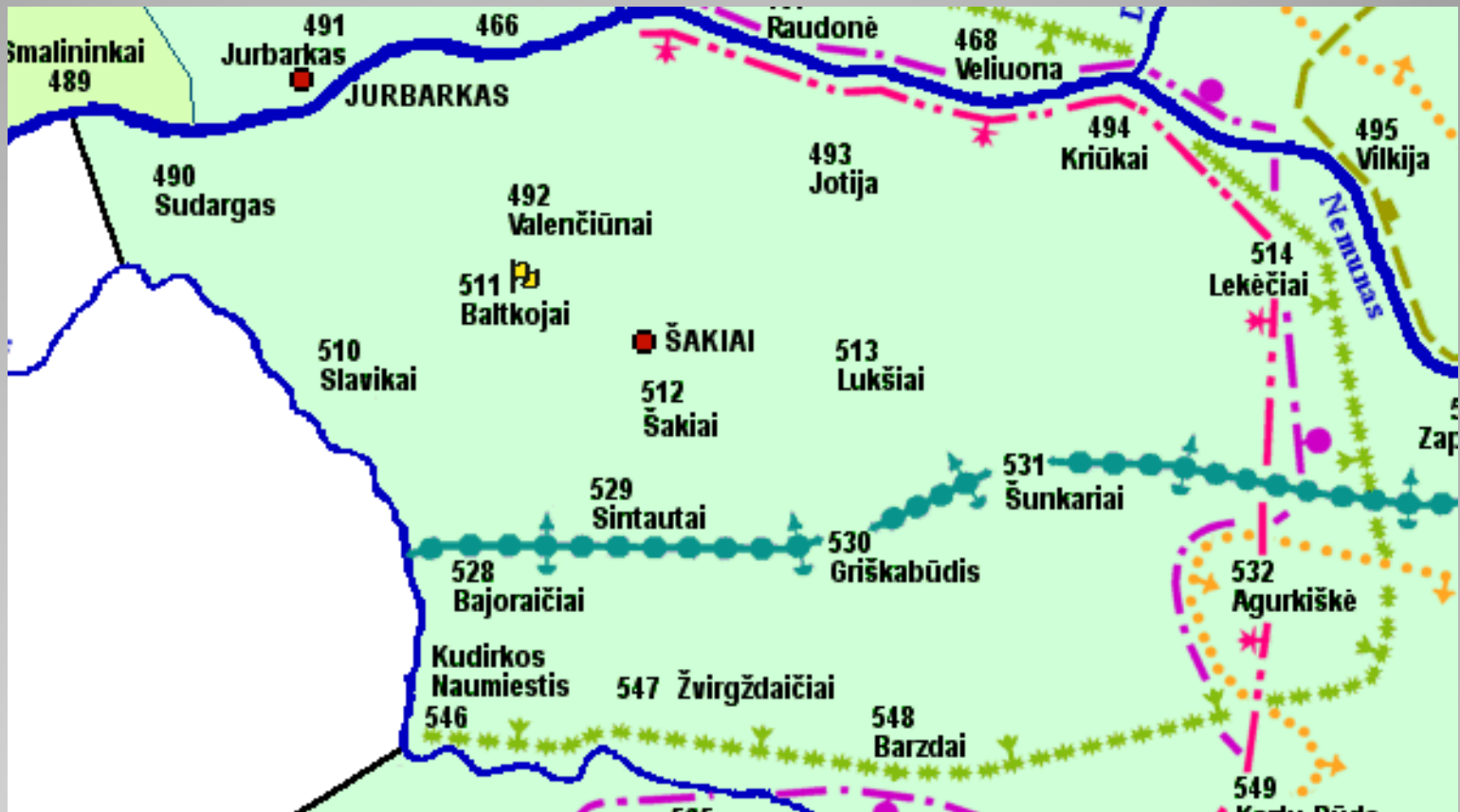
— ilgi ar pusilgiai [*ė*], [*o*], [*ą*], [*ę*]

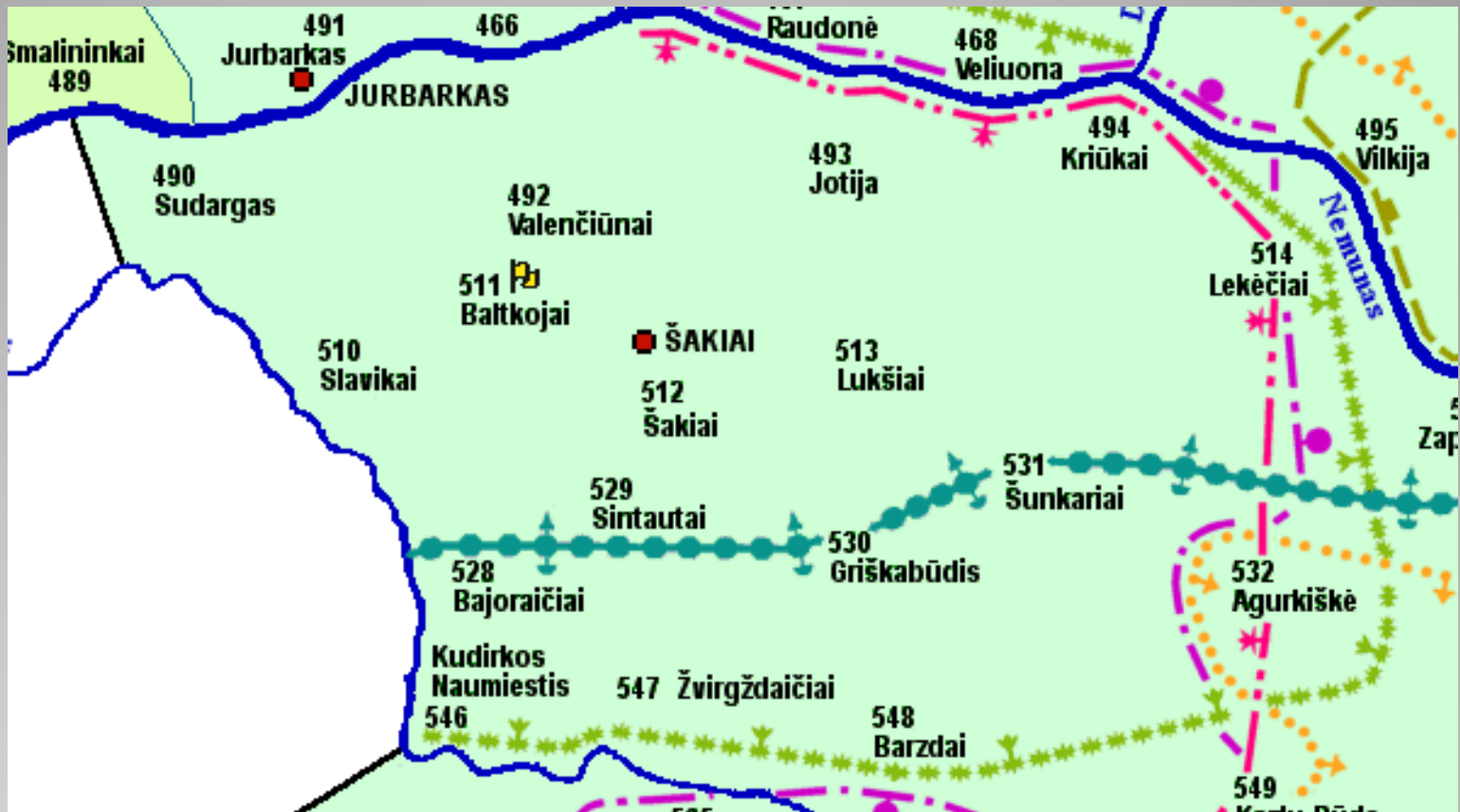
kamieno kirčiuotas *e* prieš minkštą priebalsį (LKA II, žemėl. Nr. 11):

- siauras [*e̯*], vakariniuose ploto pakraščiuose [*e̯*, *i̯e̯*]
- platus [*æ*]

žodžio pradžios **e** (LKA II, žemėl., Nr.9):

tvirtagalės priegaidės spūdis dvibalsiuose ir mišriuosiuose dvigarsiuose (LKA II, žemėl. Nr. 106):

- — per abu dėmenis
- — antrajame dėmenyje

- Šių dienų Šakių apylinkių šnektų esminės stabiliosios ypatybės:
  - siauri, labai įtempti balsiai *é, o*;
  - įtempta kitų ilgųjų balsių artikuliacija;
  - atvirieji balsiai *i, u*;
  - aiškus kokybinis (įtempimo) skirtumas tarp ilgųjų ir trumpųjų balsių;
  - siaurasis balsis *e* prieš minkštąjį priebalsį;
  - atvirųjų nekirčiuotų galūnių trumpinimas: $a > a$, $ę > e$; $i > i.$, $u > u$. (veliuoniškių plote);
  - tęstinė priegaidė.

Apibendrinimas (1)

- Abi Šakių apylinkių šnektos – *veliuoniškių* ir *zanavykų* yra gana stabilios.
- Svarbiausios stabilumo priežastys: aukštas tarmės prestižas, palyginti nedideli skirtumai nuo bendrinės kalbos.

Apibendrinimas (2)